

ACCESUL LA TRATAMENT IMUNOMODULATOR PENTRU PACIENȚII CU SCLEROZĂ MULTIPLĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Anna BELENCIUC

Adrian BELÎ

Scopul: Analiza accesului la tratament imunomodulator pentru pacienții cu scleroză multiplă în Republica Moldova pentru elaborarea unor recomandări pentru posibile soluții în accesul la medicamente.

Obiective: Studierea literaturii, studiilor și experienței internaționale cu privire la accesul la tratamente imunomodulatorii în scleroza multiplă (în continuare SM); investigarea opiniei pacienților cu scleroză multiplă din perspectiva accesului la tratament imunomodulator; investigarea opiniei profesioniștilor și factorilor de decizie implicați în planificarea și oferirea asistenței medicale cu privire la accesul la tratament imunomodulator; elaborarea unor recomandări în scopul creșterii accesului pacienților cu scleroză multiplă la tratament imunomodulator.

Materiale și metode: Tipul studiului: descriptiv, transversal, mixt (cantitativ-calitativ). Partea cantitativă a studiului a fost realizată prin aplicarea unui chestionar pe un eșantion de 340 de pacienți cu scleroză multiplă. Studiul calitativ a fost realizat prin organizarea de focus-grupuri și interviuri în profunzime cu prestatorii de servicii și factorii de decizie. Unitatea de cercetare: pacienți cu scleroză multiplă, medici neurologi, factori de decizie din sistemul medical din Republica Moldova. Metodele studiului: de observare, sociologică, matematică, comparativă, grafică, analitică, descriptivă.

Rezultate obținute: Din numărul total de pacienți cu scleroză multiplă participanți la studiu, cei mai mulți au fost de sex feminin, cu vârsta între 30-39 de ani, care au reședinta în mediul urban și rural în proporții comparabile. Disponibilitatea medicamentelor imunomodulatorii s-a dovedit a fi o problemă: în jur de 70% nu urmează tratament imunomodulator, majoritatea din cauză că acesta nu se găsește pe teritoriul țării sau pentru că nu se încadrează în criteriile de administrare. O parte din pacienți sunt nevoiți să folosească medicamente off-label pentru tratament. Din numărul total al participanților, 14% au încercat, dar fără succes, să se adreseze peste hotare la tratament, doar 2% au reușit să fie acceptați. Accesibilitatea informațională este importantă – despre tratament imunomodulator în SM cunosc doar 2/3 de pacienți. În cadrul studiului calitativ, medicii neurologi, în majoritatea lor, au afirmat că nu posedă cunoștințe suficiente despre tratament și preferă să redirecționeze pacienții către alți specialiști. Cea mai acută problemă atât din punct de vedere a pacienților, cât și a medicilor și a factorilor de decizie s-a dovedit a fi accesibilitatea financiară. Cei care nu urmează un tratament declară că acesta este prea scump. Cei mai mulți beneficiari ai terapiei SM sunt nevoiți să se deplaseze într-un alt raion sau în altă localitate pentru acces la medicamente, ceea ce reprezintă pentru ei o dificultate. Respondenții declară că este relativ ușor de a obține indicații de tratament de la medicul neurolog, mai dificilă este prima vizită la medicul de familie și la farmacie, din cauza aspectelor birocratice. De asemenea, în jur de 20% de respondenți a semnalat că în procesul de acces la tratament există cazuri de stigmatizare pe bază de vârstă, mediu de trai, statut social, etnie și altele.

Concluzii: A fost stabilită prezența unor lacune și bariere în ceea ce privește accesul la tratament imunomodulator pentru pacienții cu Scleroză Multiplă. Studiul a relevat o listă „săracă” de medicamente compensate, lipsa alternativelor terapeutice, prețul înalt al medicamentelor și insuficiența cunoștințelor, atât din partea pacienților, cât și din partea medicilor neurologi. În acest context, există necesitatea căutării unor mecanisme noi de finanțare, crearea Registrului pacienților cu scleroză multiplă pentru planificarea acțiunilor și resurselor pe câțiva ani înainte, precum și implementarea unor cursuri de formare continuă a medicilor neurologi în domeniul sclerozei multiple. Eliminarea barierelor întâlnite în accesul la tratament imunomodulator va contribui la respectarea standardelor de calitate și a drepturilor pacientului.

Cuvinte cheie: *scleroza multiplă, acces, tratament imunomodulator.*

FORMAREA DE COMPETENȚE ALE MANAGERILOR INSTITUȚIILOR MEDICALE SPITALICEȘTI

Elena BIVOL

Oleg LOZAN

Scopul: Evaluarea modelelor existente de formare managerială a conducătorilor instituțiilor medicale spitalicești pentru elaborarea recomandărilor de adaptare a modelului de instruire în Republica Moldova.

Obiective: Analiza cadrului legal și a formelor existente de formare managerială a conducătorilor de spital la nivel național și internațional; identificarea provocărilor majore din activitatea conducătorilor de spital ce i-au motivat să își extindă competențele manageriale prin studii suplimentare; studierea spectrului de cunoștințe și competențe necesare activității managerului de spital și modalitățile de obținere a acestora; elaborarea recomandărilor de ajustare a modelului de formare a managerilor instituțiilor medicale spitalicești în RM.

Materiale și metode: Tipul de studiu – descriptiv, transversal, mixt incluzând componentele cantitativă și calitativă. Componenta cantitativă, a fost realizată prin aplicarea de chestionar. Chestionarul a fost distribuit pentru completare prin intermediul poștei electronice tuturor conducătorilor instituțiilor medicale publice de tip spitalicesc (68 de instituții), indiferent de capacitate sau de tipul de activitate. Componenta calitativă a studiului a fost realizată prin organizarea de interviuri în profunzime (IP) pentru evaluarea opiniei managerilor de spitale și focus-grupuri (nr.4) pentru evaluarea opiniei actorilor principali (autorități responsabile). Studiul a fost realizat în perioada octombrie 2022-ianuarie 2023. Datele au fost triangulate. Metode de studiu – istorică, logică, sociologică, analiza documentelor, evaluare sistemică, analiză statistico-matematică.

Rezultate obținute: Au fost distribuite chestionare în 68 IMSP de tip spitalicesc (rata de răspuns 83,8%). Din datele studiului observăm că directorii spitalelor din RM sunt, de obicei, persoane tinere, în vârstă de până la 54 de ani (56,1%); 71,9% dintre ei activează în sistemul ocrotirii sănătății de peste 20 de ani; 33,3% au o experiență de 6-10 ani în funcții de conducere, iar în 28,1% dețin o experiență de 11-20 ani în funcții de conducere. La capitolul studii, toți